

CARTA*

ESCRITA A UN PROVINCIAL PER UN AMIC SEU
SOBRE ELS DEBATS ACTUALS DE LA SORBONA

París, 23 de gener del 1656.¹

Senyor,

Estàvem ben equivocats. Jo no em vaig desenganyar fins ahir mateix. Sempre havia pensat que el tema dels debats de la Sorbona era molt important i de grans conseqüències per a la religió. Tantes assemblees d'una corporació tan cèlebre com és la Facultat de París,** on han passat tantes coses tan extraordinàries i tan sense parió, en fan tenir una idea tan elevada que no es pot creure que no s'hi tracti un tema ben extraordinari.

Amb tot, us en fareu creus quan conegueu per aquesta relació en què queda tant d'esclat: és el que us diré en poques paraules després d'haver-me'n informat fil per randa.

S'examinen dues qüestions: l'una, de fet; l'altra, de dret.

La de fet consisteix a saber si el senyor Arnauld és temerari per haver dit, en la seva *Segona carta*,² «que ha llegit atentament el llibre de Jansení,³ que no hi ha trobat les proposicions condemnades pel papa difunt⁴ i que, tanmateix, com que ell condemna aquestes proposicions onsevulga que es trobin, les condemna en Jansení si és que hi són».

La qüestió rau*** a saber si ell ha pogut, sense temeritat, afirmar d'aquesta manera que dubta que aquestes proposicions si-

* Les edicions conjuntes de les *Provincianes* diuen «Carta primera».

** B, C: la Facultat de Teologia de París,

*** B, C: La qüestió, en aquest punt, rau

guin de Janseni, després que els senyors bisbes⁵ han declarat que hi són.

Porten l'afer a la Sorbona. Setanta-un doctors prenen la seva defensa i sostenen que l'únic que ell ha pogut respondre, als que amb tants escrits li preguntaven si afirmava que aquestes proposicions són en aquest llibre, és que no les hi ha vist i que, tanmateix, les hi condemna si és que hi són.

Alguns, anant més enllà, fins han declarat que, per més que les hi hagin buscat, no les hi han trobat mai, i que n'hi han trobat de totalment contràries i tot,⁶ i han demanat amb insistència que, si hi hagués algun doctor que les hi hagués vist, volgués ensenyar-les. Una cosa que era tan fàcil que no se'ls podia denegar, ja que era una manera segura de doblegar-los a tots, fins i tot al senyor Arnauld; però sempre els ho han denegat. Heus aquí el que ha passat per aquest cantó.

De l'altra part, s'han trobat vuitanta doctors seculars i uns quaranta frares mendicants* que han condemnat la proposició del senyor Arnauld sense voler examinar si el que ell havia dit era veritat o no, arribant fins a declarar que no es tractava de la veritat, sinó solament de la temeritat de la seva proposició.

Se n'ha trobat, a més, quinze que no han estat a favor de la censura i que es diuen indiferents.

Heus aquí com ha acabat la qüestió de fet, cosa que no m'amoïna gaire; perquè, en efecte, que el senyor Arnauld sigui o no temerari no afecta la meva consciència. I, si em piqués la curiositat de saber si aquestes proposicions es troben en Janseni, el seu llibre no és pas tan rar ni tan gros que jo no el pugui llegir sencer per sortir de dubtes sense consultar la Sorbona.⁷

* B, C: religiosos mendicants

Però, si no tingués tampoc por de ser temerari, penso que seria del parer de la majoria de la gent que veig, els quals, havent cregut fins ara, per la fe pública, que aquestes proposicions es troben en Janseni, comencen a sospitar el contrari a causa de l'estranya negativa a ensenyar-les, que és tan obstinada que encara no he trobat ningú que m'hagi dit que les hi ha vist. De manera que tinc por que aquesta censura faci més mal que bé i doni als que en coneguin la història una impressió totalment oposada a la conclusió. Perquè, en veritat, la gent es torna desconfiada i no creu les coses sinó quan les veu. Però, com ja he dit, aquest punt rai, ja que no s'hi tracta pas de la fe.

Quant a la qüestió de dret, sembla bastant més digna de consideració perquè toca la fe. Per això he posat una cura especial a informar-me'n. Però quedareu ben satisfet de veure que és una cosa tan poc important com la primera.

Es tracta d'examinar allò que el senyor Arnauld ha dit en la mateixa carta: «Que la gràcia sense la qual no podem res va mancar a sant Pere en la seva caiguda.»⁸ I aquí pensàvem, vós i jo, que es tractava d'examinar els més grans principis de la gràcia, com és ara si no és donada a tots els homes o bé si és eficaç; però estàvem ben enganyats. En poc temps m'he convertit en un gran teòleg, i ara en veureu alguns senyals.

Per saber la cosa de veritat, vaig visitar el senyor N., doctor de Navarra,⁹ que viu a prop de casa meva¹⁰ i que és, com sabeu, dels més zelosos contra els jansenistes; i, com que la meva curiositat em tornava quasi tan ardent com ell, li vaig preguntar* si no decidirien formalment «que la gràcia és donada a tots els homes» per tal que no es remenés més aquest dubte.

* C: li vaig preguntar d'entrada